

Remissvar - Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagning (SOU 2021:7)

Yttrande

Förutsättningar för rekryteringen av röstmottagare

Det är bra att ställa krav på att minst en röstmottagare i varje val- och röstningslokal ska ha erfarenhet från röstmottagning i tidigare val. Det kan dock vara svårt att åstadkomma i vissa fall och därför behöver det finnas utrymme för att godkänna personer med ”motsvarande erfarenhet”.

Utbildningen av röstmottagare ska ge likvärdiga kunskaper

Det är positivt att Valmyndigheten har ansvar för framtagande av utbildningsmaterial. Det är dock viktigt att valnämnden kan komplettera eller ersätta med eget material utifrån lokala förutsättningar. Valnämnden behöver kunna göra det utan allt för tidskrävande samråd med Länsstyrelsen eller Valmyndigheten.

Valmyndighetens utbildningsfilmer har varit bra vid utbildning av röstmottagare. Det är viktigt att röstmottagarnas ansvar, skyldigheter, befogenheter och rättigheter framgår av utbildningen. Det skulle behövas mer gällande till exempel tystnadsplikt, bemötande och hantering av hotfulla situationer.

Det är önskvärt att valmyndighetens utbildning för alla röstmottagare kompletteras med en fördjupande utbildning för ordförande i vallokaler.

Utökat ansvar för vissa röstmottagare

Om en röstmottagare ska inneha rollen som ordförande under röstmottagningen är det bra med en liknande formulering som i avsnittet om vallokaler: ”en av dessa ska vara ordföranden eller ordförandens ersättare”. Detta eftersom förtidsröstningen pågår i 18 dagar och på flera ställen har långa öppettider.

Valpropaganda nära röstmottagningsställen

Det är kommunerna genom sina valnämnder och de av kommunerna utsedda röstmottagarna som primärt har ansvaret för att förbudet mot politisk propaganda upprätthålls. Det skulle behövas en definition av vad

som menas med ”propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val”.

Utbildning av röstmottagare och information till väljare

Det är bra med informationsmaterial som innehåller bilder och figurer, det tydliggör vad väljaren förväntas göra vid varje ”station” samt vad som är nästa steg. Det är bra om Valmyndighetens material förseddes med QR-koder med länkar till utförligare information och information på flera språk. Det skulle öka tillgängligheten för väljarna och minska behovet av tryckt material.

Avskärmningar av valsedelstall

Det behövs en översyn av hela valsedelssystemet. Många av de lösningar som rör avskärmningar bottnar egentligen i utmaningar med nuvarande valsedelssystem och mängden valsedlar. Det är därför olyckligt att översyn av valsedelssystemet skjuts fram till efter 2022 års allmänna val.

Placeringen av avskärmningarna

Enligt den nuvarande ordningen i 8 kap. 2 § första stycket första meningen i vallagen ska det i anslutning till ett röstmottagningsställe ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut. Om detta inte är möjligt får en sådan plats i stället ordnas inne i lokalen.

Fler röstningsstationer föreslås som lösning på den köbildning som det kan medföra. Att kunna ha fler röstningsstationer kräver att lokalerna har det utrymmet. Det kommer medföra utmaningar för vår valnämnd. Vi har i vissa valdistrikt redan sedan tidigare problem med att hitta lämpliga neutrala och tillgänglighetsanpassade lokaler.

Tillträdet till platsen där valsedlar finns utlagda

Kontroll av valsedelställen skulle behöva ske efter varje väljare, men att det är inte är möjligt utan att väljarflödet stoppas upp. Fler röstmottagare kommer att behövas både i vallokalerna och röstningslokalerna med anledning av avskärmningarna.

Ansvaret för utläggning av valsedlar

Det är positivt att endast röstmottagarna får placera valsedlar i valsedelställen. Det minskar risken för missförstånd och förbättra kommunikationen mellan valnämnden och partierna.

Det är bra att partierna även fortsättningsvis ansvarar för distributionen av sina namnvalsedlar till val- och röstningslokaler. Det tar mycket tid för valadministrationen i kommunen att administrera, beräkna och fördela hur många valsedlar för respektive parti som ska till varje val- och röstningslokal. Om även partiernas namnvalsedlar skulle ingå här innebär det en ökad administration.

Utformningen av avskärmningarna

Centralt framtagna modeller av avskärmningar skulle underlätta

planeringen av lokaler och utrymmen inför 2022 års allmänna val. Det är önskvärt att gå vidare med förslaget och att Valmyndigheten göra en central upphandling som kommunerna har möjlighet att avropa från.

Bakgrund

Justitiedepartementet har skickat en remiss gällande ”Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagning (SOU 2021:7). Tierps kommun har bjudits in att lämna synpunkter på förslaget. Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 6 april 2021.

Utredningens uppgift är att göra en översyn av och överväga förändringar i delar av valsystemet. Utredningen behandlar i en första etapp den del av uppdraget som går ut på att stärka skyddet för fria och hemliga val. Detta för att de förslag som utredningen lämnar i denna del ska kunna tillämpas redan vid de allmänna valen 2022. I delbetänkandet lägger utredningen fram förslag som rör:

- röstmottagning och offentlighet
- otillbörlig påverkan på väljarna vid röstningen
- gruppröstning
- reformen med avskärmningar av valsedelställ

I tjänsten

Louise Pettersson
Utredare/utvecklare
Enheten för kvalitet och strategisk utveckling
